

РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ
УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДОЧІРНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ВОЛИНСЬКІ СТАРОЖИТНОСТІ»
ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА «НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР
«ОХОРОННО-АРХЕОЛОГІЧНА СЛУЖБА УКРАЇНИ»
ІНСТИТУТ АРХЕОЛОГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

до 80 - річчя з дня народження
ГУРІЯ БУХАЛА

НАУКОВІ ЗАПИСКИ
ВИПУСК X

РІВНЕ - 2012

Олена СЕМЕНОВИЧ

ЗУСТРІЧ З ІКОНОЮ В ПРОЦЕСІ ЇЇ ТВОРЕННЯ

Славна людина ділами своїми. Ця життєва істина розповсюджується, звичайно, і на наш край, де упродовж декількох десятиліть працює на мистецькій ниві талановита людина, яка, досягнувши чогось на своєму шляху, вже стала невід'ємною частиною історії краю.

Чоловік статечний і поважний. Високочолий, з привітним і розумним поглядом, щирою, веселою українською вдачею, і просто талановитий художник.

Ця розповідь присвячена нашому земляку – митцю Олександру Лаворіку.

Олександр Ростиславович Лаворік народився 13 жовтня 1955 р. в с. Рясники Гощанського району Рівненської області в сім'ї вчителів.

-«Ще з самого дитинства звик до малювання, любов до живопису перейняв від мами-художниці», - говорить художник.

Бажання малювати супроводжувало художника увесь час. Саме тому О. Лаворік вступає до Рівненської художньої студії (керівник В. Г. Ємельянов), де навчався протягом 1970-1973 рр.

Зацікавлення малюванням, жадання пізнати мистецтво привело Олександра до Московського університету мистецтв на факультет графіки (1971-1973 рр.).

В період з 1980 по 2007 рр. відбулося близько 45 виставок, в яких художник брав участь, 25 з яких – персональні (в Гощі, Рівному, Мирогощі Дубенського району, Пляшеві Радивилівського району, Луцьку, Синьові Гощанського району, Києві). Неодноразово художник побував на виставках за кордоном: в Москві (1985, 1989, 1990 рр.) та Празі (Чехія, 1989 р.), зокрема в 1989 р. митець взяв участь в художній виставці в Чехії (центральный музей МВС СРСР). Буквально через рік відбулася персональна виставка Олександра Лаворіка в Москві (центральный музей МВС СРСР). З

Рис 1. Ікона Дорогобузької Богородиці Одигітрії XIII ст. (РОКМ). Фото Луця В.Д..

малюнками Олександра Ростиславовича (а їх 43) знайомилися не лише москвичі, а й гості столиці, в тому числі й зарубіжні.

Тематика робіт майстра різноманітна. Ним було створено серії-цикли графічних робіт «Гощанські будні», «Будні Гощанського РВВС», «Село Нобель», «Воїни інтернаціоналісти Рівненщини», «Вілійські роздуми», «Тур'янська сторона», «Відгомін козацької слави», «Чорнобиль» тощо.

По-різному складаються людські долі, не кожен відразу знаходить своє покликання.

Мабуть, все своє життя художник ішов до того, щоб створювати сакральні образи. Десь в глибині душі відчув поклик писати ікони.

Дане дослідження присвячене Олександру Ростиславовичу Лаворіку як іконописцю,

Рис 2. Ікона «Христос Пантократор з апостолами» XV ст. (РОКМ). Фото Луця В.Д.

який належить до тієї не чисельної славної когорти українських митців, які найглибше правдиво проникають в суть духовності свого народу, його мистецтва, і взагалі культури. Адже, іконописець – це водночас і висококваліфікований майстер, і вчений-дослідник, і психолог. Все й не перерахуєш. Іконописець – універсал, у доброму значенні фанат своєї справи, до якої йде багато років, пам'ятаючи «не хлібом єдиним...».

У 1992 р. художник навчався у Міжнародній школі церковної архітектури Львівського політехнічного інституту (керівник Ю. Криворучко), де кваліфіковану допомогу надали Львівське Архієпархіальне управління Української Греко-католицької церкви, Українська Автокефальна Православна церква та Українська Православна церква. З того часу з благословення церкви починає писати ікони.

Мистецтво ікони, дуже давнє і неймовірно складне, осмислюється художником «зсередини», через пізнання традиції, через втаємничення й духовну атмосферу цього своєрідного живопису. Як говорить художник, іконопис вимагає повної самовіддачі, інакше не вдається відтворити ідеально рівної лінії, передати нюанс кольору [5, 3].

За підтримки Комітету у справах науки

і техніки при Кабінеті Міністрів України у складі групи фахівців пан Олександр досліджував ікони Волині. Що зберігаються в музеях України. В результаті ознайомився з колекціями ікон в Національному художньому музеї (Київ), Музеї волинської ікони (Луцьк), Острозькому краєзнавчому музеї, Національному історико-меморіальному заповіднику «Поле Берестецької битви» (с. Пляшева Радивилівського району), Львівській галереї мистецтв, Державному музеї-заповіднику «Одеський замок», Науково-мистецькій фундації митрополита А. Шептицького (Львів), Музеї народної архітектури і побуту (Львів), Тернопільському краєзнавчому музеї, Рівненському обласному краєзнавчому музеї (далі РОКМ). Саме в РОКМ митець провів фото фіксацію на кольорову плівку ікон та виготовлення фотографій, зняття іконографічних взірців-кальок з оригіналу в розмір, дослідження конструкції основи ікони, техніки живопису, матеріалів. Серед досліджених Лавориком ікон слід назвати такі: Богородиця

Рис 3. Список з ікони «Ілля пророк з житієм» XVII ст. (Свято-Іллінський чоловічий монастир м. Одеса).

Одигітрія з Дорогобужа XIII ст., Христос Пантократор XV ст., Покрова Богородиці кін. XV ст. тощо. Вцілому тут художником було знято взірці-кальки з тринадцяти давніх сакраль-

них шедеврів Волині XIII – поч. XVIII ст.

Дорога до храму, як висловився про своє покликання Олександр газети «Вісті Рівненщини», не була легкою. Тому що кожна ікона, яку змальовував художник щонайменше по місяцю, вимагала певного внутрішнього настрою, що сприяв би точності копіювання як головних, так і другорядних деталей, передачі відповідної колористики в зображенні ликів святих [2, 6].

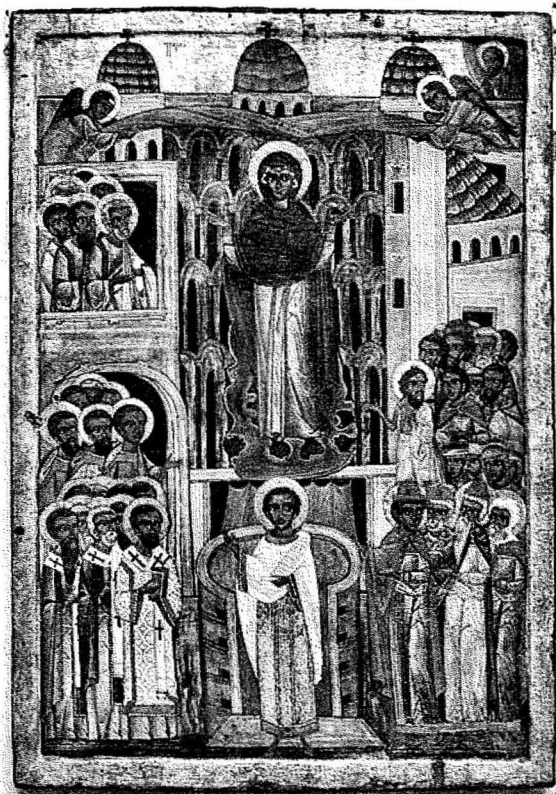

Рис 4. Ікона «Покрова Пресвятої Богородиці» XV ст. (РОКМ). Фото Луця В.Д.

«– І при цьому обов'язково рисочка в рисочку, деталька в детальку», - говорить О. Лаворик, - інакше не зрозумієш і не осягнеш величі і неповторності нашого, волинського, іконопису. Ця копітка робота, можливо, здаватиметься зайвою, адже є методи фоторепродукції, які досить швидко. Але не досить чітко передають зображення.

Протягом 1994 р. О. Лавориком було проведено реконструкцію ікони «Богородиця Одигітрія» XIII ст. з церкви Успіння Пресвятої Богородиці с. Дорогобуж Гощанського району Рівненської області, що є однією з найстаріших богородичних ікон, що дійшли до нас ще з княжих часів. (фото 1)

Ікона є окрасою колекції волинських ікон,

що експонуються на виставці «Наша духовна спадщина» в РОКМ.

Копія виконана на замовлення Покровського собору в Рівному при потужній фінансовій підтримці прихожан і спонсорів. Характерно, що писалася ікона в самому соборі. Як пояснив Олександр Лаворик, це зроблено для того, щоб вона звикла до температурного режиму та того середовища, де буде знаходитись. Можливо, саме тому після освячення,

Рис 5. Список з ікони Пресвятої Богородиці Одигітрії Заставницької XVII ст. (Свято-Михайлівська церква смт. Гоща).

прихожани одразу прийняли ікону, вона органічно вписалася в середовище храму.

Виконаний образ Богородиці з дитям темперою по левкасу на липовій дошці розміром 155x102x3 см із врізними шпугами. Тло прикрашене золоченням.

З першого дня ікона «запрацювала»: до неї прикладались люди, просили заступництва та благословення. Отже, є всі підстави вважати, що ікона Божої Матері Дорогобужської стане не лише окрасою новозбудованого Свято-Покровського собору, а й величним образом, до якого звертатимуться у своїх молитвах тисячі прихожан [3, 4].

Впродовж 2000-2002 рр. художник виконав

список з ікони «Христос Пантократор з апостолами» XV ст. з церкви Пресвятої Трійці с. Річиця Зарічненського району, яка зберігається в РОКМ. (фото 2)

Пам'ятка з Річиці – найбільш рання поміж відомих нині в Україні композицій такої іконографії.

Точна копія образу XV ст. була написана по благословінню Архієпископа Рівненського і Острозького Владика Варфоломія для Свято-Покровського жіночого монастиря в смт. Гоща Рівненської області. Допомогу надали спонсори і благодійники, серед яких був і сам

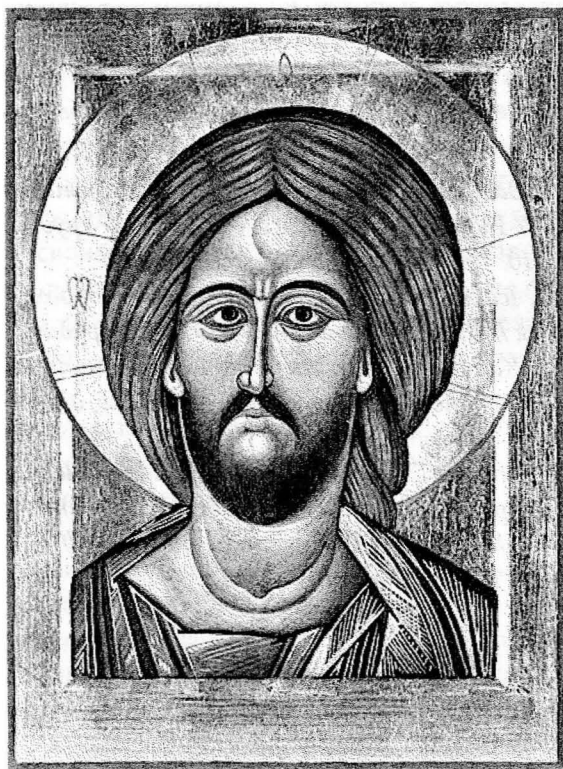

Рис 6. Фрагмент з ікони (лик) «Христос Пантократор з апостолами» XV ст.

автор О. Лаворик.

Виконаний список темперою по левкасу (із використанням золочення) на липовій дошці розміром 141x102x2 см, із врізними наскрізними шпугами.

Освятили образ прямо на Гощанському автовокзалі, звідки хресним ходом ікона була внесена до Свято-Михайлівської церкви, де з цього приводу відслужили подячний молебень. Там же, у храмі, святиня зберігається і донині.

У 2003-2009 рр. митець працював над списком з ікони «Ілля Пророк з житієм» XVII ст., оригінал якої знаходиться в приватній збірці

колекціонера Іванова Олександра Миколайовича, який проживає в м. Москва (Росія). (фото 3)

Як і попередній, цей образ був написаний по благословінню Владика Варфоломія.

Намальована ікона на липовій дошці (159x124x3 см) темперними фарбами, тло прикрашене позолотою.

Список був подарований Рівненською та Острозькою єпархіями УПЦ Свято-Іллінському чоловічому монастирю м. Одеса. Свята ікона хресним ходом була внесена до цього храму.

Протягом 2003-2009 рр. О. Лаворик виконує копію ікони «Покрова Пресвятої Богородиці» кінця XV ст. з церкви Пресвятої Трійці с. Річиця Зарічненського району, яка зберігається в РОКМ. (фото 4)

Замовила образ ігуменя Ірина (Сачук) для Свято-Покровського жіночого монастиря смт. Гоща Рівненської області.

Виконана ікона на липовій дошці з врізними шпугами розміром 129x91x2,5 см темперними фарбами. Основа пролевкашена. Тло прикрашене позолотою.

Впродовж 2009-2010 рр. іконописець малює список з ікони «Пресвята Богородиця Одігітрія Заставницька» XVII ст., оригінал якої знаходиться у вівтарі Свято-Михайлівського храму смт. Гоща на горньому місці. (фото 5)

Образ написаний по благословенню Архієпископа Рівненського і Острозького Владика Варфоломія при настоятельниці монастиря ігумені Ірини (Сачук) та настоятелі Свято-Михайлівського храму Миколі Галії (молодшому).

Намальована ікона на липовій дошці розміром 150x101x3 см з трьома врізними шпугами темперними фарбами. Тло прикрашене різьбленням по левкасу, золоченням та срібленням.

Освячення відбувалося у Свято-Михайлівській церкві, яке здійснив керуючий Рівненською і Острозькою єпархіями Владика Варфоломій.

У 2011 р. у с. Замлиння Волинської області проходив Перший Міжнародний пленер іконопису, де зібралися іконописці з Польщі та України. Тривав він на протязі двох тижнів. За цей час кожен митець малював сакральні образи. Метою пленеру було створення ікон, пов'язаних з історією Польщі та України.

Олександр Лаворик, будучи учасником

пленеру, виконав лик Христа Пантократора з ікони XV ст., що розміщена в РОКМ. (фото б) Митець поставив собі за мету «відтворити образ способом, яким писався оригінал, із застосуванням усіх техніко-технологічних прийомів» [1, 10].

Написаний образ на липовій дошці розміром 40х32 см темперними фарбами. Тло прикрашене позолотою.

Виконуючи списки ікон, митець орієнтується на догмати Православної віри, Святого письма, іконописних взірців, супроводжується благословінням, молитвою і працею.

Образи, намальовані паном Олександром, експонувалися на виставках «Прийдімо, поклонімося... (до 2000-ліття Різдва Христового)» (Рівне); ікони, виконані на пленері «Покровителі Польщі і України. Ікона як джерело та натхнення» були представлені на виставках у: центрі інтеграції в с. Замлиння, Любомльському краєзнавчому музеї, Національній Острозькій Академії, виставковій залі Волинської організації Національної Спільки художників України (Луцьк), Державному історико-культурному заповіднику м. Дубно, Сарненському історико-етнографічному музеї, арт-ательє галереї м. Холм (Польща), галереї «Lufcik», що в приміщенні варшавської організації польської Спільки художників (м. Варшава), а також в м. Люблін (Польща). Далі

ікони повернуться в Україну.

Олександр Ростиславович Лаворик, вважаю, є талановитим митцем своєї справи... Щоб стати справжнім майстром іконопису, не досить бути талановитим художником. Треба досконало знати Святе Письмо. Та найголовніше, треба бути людиною глибоко віруючою. Без справжньої віри в Бога не можна писати ікони. Це потрібно відчувати всім серцем, всією душею.

І все це, безперечно, присутнє у пана Олександра, оскільки у створених ним образах проглядаються прекрасні і світлі вічні почуття – віра, надія, любов, частинка його душі, його самого.

Джерела та література:

1. Васильчук В. Сакральний означає священний // *Рідний край*. – 2011. – № 51. – 17 грудня. – С. 10.
2. Ісаєва Т. Волинський іконопис відроджується // *Вісті Рівненщини*. – 1993. – 3 грудня.
3. Калько С. Унікальна ікона поповнила вівтар Свято-Покровського храму // *Сім днів*. – 1999. – 15 жовтня. – С. 4.
4. Коваль Т. З молитвою на вустах пише ікони // *Провінційна газета*. – 2006. – 13 квітня.
5. Поліщук Я. Від писанки до ікони // *Сім днів*. – 1993. – 6 грудня. – С. 3.